

6-5

Milorad Gajić, direktor "Oslobođenja" Sarajevo

Arhiv Bos. Kraj. E. L.

121

PET BROJEVA "NARODNE PRAVDE"

Banjalučka partiska organizacija, koja je poslije šestojanuarskog udara za relativno kratko vrijeme konsolidovala svoje redove, ne samo da je postala značajan faktor u radu sindikalnih i drugih organizacija, preko kojih je vršila ogroman uticaj na radničku klasu, nego je sve više usmjeravala svoj rad i na selo.

Uticaj Partije na radno seljaštvo sve je više rastao. Po selima u okolini Banje Luke počinju da se formiraju partiske ćelije. Riječ komunista na selu sve se više čuje i oni uživaju veliki moralno-politički ugled u masama. Pauperizovano i proletarizovano selo, razočarano i izavareno od raznih građanskih stranaka, sve više se okreće ulijevo. Pod uticajem komunista seljaci već počinju da slanjem namirnice aktivno potpomažu dugotrajne štrajkaške akcije banjalučkih radnika. Sve više sazrijeva svijest i saznanje o potrebi zajedničke političke akcije u gradu i na selu i u borbi protiv buržoazije jača Savez radnika i seljaka.

U tom cilju, pravilno ocjenjujući neophodnost široke i organizovane političke akcije na selu, banjalučka partiska organizacija u ljeto 1935 pokreće "Narodnu pravdu", nedjeljni list za selo, koji je za vrijeme svog ~~izlaska~~ izlaska izazvao nezapamćen interes ne samo u selima Bosanske Krajine, nego ~~je odjeknuo~~ širom čitave Jugoslavije.

Po odluci partiskog rukovodstva formirana je redakcija lista u koju su ušli: Safet Filipović, Nikola Pavlić, Vilko Winterhalter, Branko Zagorac i Milorad Gajić. Glavni urednik je bio Bogdan Jerković, a odgovorni i tehnički urednik Nenad Borić.

Prvi broj "Narodne pravde" izišao je 15 jula. Štampan je u tiražu od 2500 primjeraka i već u toku prva dva dana sav ~~primjerak~~

tiraž je upravo razgrabljen. Svojim popularnim načinom pisanja, izvanredno pristupačnim selu, i aktuelnom problematikom koju je tretirao smjelo i otvoreno, list je izazvao široko interesovanje seoskih čitalaca širom zemlje.

U uvodniku pod naslovom "Radnom narodu sela", koju je napisao Vilko Vinterhalter, redakcija se obraća radnim seljacima i iznosi svoj program. "Narodna pravda" - poziva se u uvodniku prvog broja - kažeće ti kako živiš ti i tvoj brat seljak u Krajini. "Narodna pravda" kažeće ti kako živi seljak u čitavoj našoj zemlji. "Narodna pravda" kažeće ti kako živi seljak i radnik u čitavom svijetu."

Drugi broj je štampan u 5000 primjeraka, ali i on je razgrabljen već za dva-tri dana, tako da je redakcija pomišljala na ponovno štampanje prvog i drugog broja da bi zadovoljila velik interes koji je svojom pojavom izazvala "Narodna pravda". Pretplatnici su se javljali ne samo iz Bosne, nego i iz Srbije, Hrvatske, Crne Gore i drugih krajeva Jugoslavije, pa čak i naši iseljenici iz Amerike. Zbog toga je treći i četvrti broj štampan u 8000, a peti, koji je policija zaplijenila u štampariji, štampan je u 10 hiljada primjeraka, što je za ondašnje uslove bio veliki tiraž. Poslije petog broja "Narodna pravda" je potpuno zabranjena.

U drugom broju list je objavio uvodnik pod naslovom "U novu borbu", u kome se objašnjava politička situacija nastala poslije petomajskih izbora padom Četitićeve vlade i dolaskom na vlast Milana Stojadinovića. "Narodna pravda" podvlači da ta promjena ne znači ništa drugo nego "sjaši Pavo da uzjaši Savo". U uvodniku se ističe da "seljaci neće više dozvoliti da ih se vara i da se preko njihovih leđa drugi penju na vlast. Mi ne čekamo, poput drugih, ništa od ove vlade. Šta imamo čekati? Mi od nje tražimo naše prava."

I list postavlja sljedeće zahtjeve:

"1. /Novi izborni zakon sa tajnim glasanjem, koji će u

parlament pravedno dovesti istinske zastupnike naroda.

2/ ~~Da~~ se izbori raspišu čim prije.

3/ Da ti izbori budu slobodni, potpuno slobodni, a ne vršeni terrom i kundecom kao posljednji.

4/ Da se ukinu sadašnji zakon o štampi i da se dozvoli potpuna sloboda govora i organiziranja.

5/ Da se odmah puste na slobodu svi politički krivci, bili oni Hrvati ili drugi radnici i seljaci.

6/ Da novi parlament izglasa Zakon o ~~općem~~ opraštanju svih dosadašnjih poreza, kuluka, dažbina i globa.

7/ Da novi parlament namje sredstva da seljaku dađe kredit, snizi poreze, takse i ukinu monopol."

"Seljaci, podvlači se na kraju uvodnika, niko se neće sjetiti na vas, ako sami ne kažete šta hoćete.

Niko vam neće ništa dati, ako ne budete tražili i borili se za vaše zahtjeve.

Zato u borbu za naša prava i zahtjeve. Dižite svoj glas uvijek i svugdje. Sjedinite ga sa glasom čitavog naroda grava i sela".

Na spoljno-političkom planu "Narodna pravda" traži jasno i glasno uspostavljanje diplomatskih odnosa sa Sovjetskim Savezom, a u članku "Fašizam-kuga narodna" Jovan Popović ukazuje na opasnost koja se nadvila nad Evropom. List posebnu pažnju posvećuje pismima sa sela u kojima seljaci, čistim i sočnim narodnim jezikom, govore o svojim patnjama i nevoljama. ~~Na jeziku of općeg naroda, govore o svojim patnjama i nevoljama.~~ Tako Dragojlo Đurić, seljak iz Srbije, objavljuje napis p
"Kako živi siromašni seljak?" Preko tih pisama srpski, hrvatski i slovenački seljaci govore o istim nevoljama i ukazuju na potrebu zajedničke akcije. Tako u pismu iz Slovenskih Gorica slovenački seljaci poručuju: "Borićemo se zajedno sa vama, drugovi Bosančii!"

"Narodna pravda" posvećuje značajnu pažnju ideološkom obrazovanju seoskih čitalaca, te zavodi rubriku "Radničko-seljačka škola

u kojoj se na popularan način iznose osnovni principi marksističkog pogleda na svijet. U rubrici "Riječnik "Narodne pravde" objašnjavaju se strane riječi i izrazi. Pored ovih, list ima i niz drugih rubrika, kao naprimjer rubriku "Šta nas tišti?", "Život težačke žene" i dr. A u jednom od brojeva "Narodne pravde" Nikola Pavlić je objavio napis "Naš seljački jelovnik", u kome je na satirički i duhovit način iznio teški ekonomski položaj siromašnog seljaka. Taj jelovnik kod većine seljaka izgledao je ovako:

"Ponedjeljak - surutka i zobnica; utorak - pura sa rotkvo
srijeda - zobnica sa surutkom; četvrtak - rotkva sa purom; petak - prga
/prga - bajata zobnica samo obarena vrućom vodom/; subota - sira furde
/najgora vrsta sira koja se pravi od surutke/ i kuruze tvrde." Ovaj napi-
je prenio i tadašnji "Ošišani jež".

Svojom sadržajem, popularnim načinom pisanja, smjelim stavom u iznošenju problema, sočnim narodnim jezikom i vještinom u uređjivanju lista, "Narodna pravda" je bljesnula kao meteor u predretnoj naprednoj štampi. Ona je ostala svijetao primjer na polju naše žurnalistike. U tome je čela svoj krupan prilog i banjalučka partiska organizac-

IZ OBLASTI
KULTURE I
UMJETNOSTI
BANJALUKA
1951.